

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
Відокремлений структурний підрозділ
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

Циклова комісія професійно-педагогічної підготовки

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ»

Код дисципліни	ОК.16
Освітній рівень	фахова передвища освіта
Статус дисципліни	обов'язковий освітній компонент, що формує спеціальні компетентності
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	013 Початкова освіта
Освітньо-професійна програма	Початкова освіта
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS (90 академічних годин)
Види аудиторних занять	практичні (семінарські) заняття
Форми контролю	залік

Інформація про викладача

Викладач (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)	Біліченко Тетяна Михайлівна , доктор філософії, викладач вищої кваліфікаційної категорії
Контактний телефон	0668377077
E-mail:	tatbil0377@gmail.com
Профіль викладача	https://ppk.gnpu.edu.ua/pro-koledzh/metodychna-ta-naukova-robota/czk-prof-esijno-pedagogichnoyi-pidgotovky/bilichenko-tetyana-myhajlivna/
Консультації	Четвер 14.00-15.00

1. Анотація курсу

Місце освітнього компонента (ОК) в ОПП:

Освітній компонент «Основи педагогічної майстерності» входить до обов'язкових освітніх компонентів, що формують спеціальні компетентності. Він узагальнює та систематизує знання майбутніх педагогів з вивчених навчальних дисциплін психолого-педагогічного циклу, інтегрує їх із знаннями, набутими у ході вивчення спеціальних дисциплін і спрямовує здобувачів фахової передвищої освіти на практичне застосування цих знань у майбутній професійно- педагогічній діяльності. Отже, вивчення освітнього компонента «Основи педагогічної майстерності» сприяє розвитку особистості, професійної діяльності та творчої індивідуальності майбутнього педагогічного працівника.

Мета та завдання дисципліни

Мета: сформувати у здобувачів фахової передвищої освіти цілісного уявлення про сутність педагогічної майстерності вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти та шляхи її формування; сприяти розумінню студентами педагогічної майстерності як комплексу властивостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної діяльності.

Завдання навчальної дисципліни:

– формування в здобувачів освіти знань щодо змісту професійної діяльності вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти, її цілісний, гуманістичний і творчий характер; про педагогічну майстерність, її структурні компоненти;

– розвиток педагогічних здібностей;

– формування педагогічної техніки;

– ознайомлення із сучасними педагогічними технологіями;

– сприяти опануванню майбутніми педагогами елементами педагогічної техніки, формуванню власного образу педагога та розвитку індивідуального стилю професійної діяльності.

– розкриття етичних аспектів професійної діяльності вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти;

формування потреби в постійному особистісному і професійному вдосконаленні.

Предмет: сутність і складові педагогічної майстерності вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти, методика педагогічного впливу на вихованців.

У результаті вивчення освітнього компоненту та згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають оволодіти загальними і спеціальними компетентностями:

Інтегральна компетентність: здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності, що вимагає застосування положень і методів психолого-педагогічної науки та характеризується певною невизначеністю умов, а також нести відповідальність за результати своєї діяльності в освітньому процесі.

Загальні компетентності.

ЗК1 Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК4 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК5 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК1 Здатність до застосування системи психолого-педагогічних знань і умінь, що є базовими для реалізації змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти.

СК2 Здатність до планування, моделювання, конструювання, проектування, організації освітнього процесу в початковій школі.

СК3 Здатність до використання відкритих ресурсів, інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі.

СК4 Здатність дотримуватись вимог нормативно-правових документів, що регламентують організацію освітнього процесу в початковій школі.

СК10 Здатність до активного залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

СК11 Здатність до роботи в команді з профільними фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

СК12 Здатність до організації здоров'язбережувального, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища.

СК13 Здатність усвідомлювати особисті відчуття і почуття, управляти власними емоційними станами.

СК14 Здатність до усвідомлення потреби в саморозвитку з метою набуття додаткових професійних компетентностей.

Результати навчання

РН 1 Використовувати фахову літературу та інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі початкової школи.

РН2 Дотримуватися нормативно-правових документів, що регламентують організацію освітнього процесу в початковій школі.

РН 9 Залучати батьків до освітнього процесу в початковій школі на засадах партнерства.

РН10 Взаємодіяти з колегами, профільними фахівцями та іншими учасниками освітнього процесу початкової школи.

РН11 Створювати безпечні, психологічно комфортні умови освітнього процесу, використовувати прийоми попередження та протидії булінгу, надавати домедичну допомогу.

РН12 Складати індивідуальну програму розвитку дитини з особливими освітніми потребами та знаходити оптимальні шляхи її реалізації

РН13 Створювати здоров'язбережувальне освітнє середовище, зорієнтоване на особистісний розвиток молодших школярів.

РН14 Враховувати при створенні освітнього середовища індивідуальні потреби учнів.

РН15 Розуміти мету, систему цінностей та завдання професійної діяльності вчителя, та усвідомлювати свою роль (місію) як педагога початкової освіти.

Передумови для вивчення дисципліни

Основи педагогічної майстерності вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти формуються в період його навчання в коледжі єдністю теоретичної та практичної підготовки, визначеної навчальним планом спеціальності.

Освітній компонент «Основи педагогічної майстерності» у цьому процесі виконує інтегруючу функцію. Підґрунтям для засвоєння змісту є вивчення «Вступу до спеціальності», дисциплін психолого-педагогічного спрямування, фахових методик у галузі початкової освіти.

Дисципліна вивчається студентами у четвертому семестрі. Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 90 год. із них: 52 аудиторних (22 год. - лекції, 30 год. - практичні заняття); 38 год. - самостійна робота.

Зміст курсу логічно розподілено на III змістові модулі:

Змістовий модуль I. Сутність педагогічної діяльності вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти.

Змістовий модуль II. Педагогічна культура та техніка вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти.

Змістовий модуль III. Майстерність педагога в організації освітнього процесу в закладах освіти

Технічне й програмне забезпечення/обладнання

Під час викладання освітнього компонента використовуються комп'ютер, мобільні пристрої (смартфони, планшети) з доступом до мережі Інтернет, мультимедійний проектор, віртуальна інтерактивна дошка, презентації, доступ до електронних журналів бібліотеки; доступ до електронних бібліотечних ресурсів.

2. Організація навчання

Методи навчання

Освоєння курсу «Основи педагогічної майстерності» передбачає застосування репродуктивних, пояснювально-ілюстративних, проблемно-пошукових, аналітичних та творчих методів навчання. Методи навчання: традиційні методи: словесні (лекція, розповідь, бесіда, пояснення, дискусія), наочні (презентація, демонстрація, спостереження), практичні (ділова та рольова ігри, моделювання педагогічних ситуацій, вправи); інтерактивні методи («мозковий штурм», «мікрофон», кейс-метод). Методи СРС: написання есе, підготовка Play портфоліо, робота з електронною бібліотекою, вправи, самостійна робота студентів з різними джерелами інформації (нормативні документи, підручники, науково-методичні статті). Дистанційні методи навчання: метод індивідуалізованого навчання, навчання з освітніми ресурсами (освітня платформа Google Classroom), телекомунікаційні методи (Zoom-конференції, зустрічі у Google Mee).

Структура дисципліни

Назва теми	Кількість годин, відведених на:		
	Аудиторні заняття		Самостійна робота студентів (СРС)
	лекції	лабораторні/ практичні	
Змістовий модуль I. Сутність педагогічної діяльності вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти			
Тема 1. Сутність педагогічної діяльності та майстерності вчителя	2	2	2
Тема 2. Учитель-вихователь як суб'єкт творчої педагогічної діяльності	2	2	2
Тема 3. Витоки професійної майстерності педагога	2	2	2

Змістовий модуль II. Педагогічна культура та техніка вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти			
Тема 4. Внутрішня та зовнішня техніка вчителя, техніка мовлення. Педагогічний такт і тактика вчителя	2	2	2
Тема 5. Майстерність педагогічного спілкування та його особливості	2	2	4
Тема 6. Професійна етика вчителя початкових класів та його самовдосконалення	2	2	2
Змістовий модуль III. Майстерність педагога в організації освітнього процесу в закладах освіти			
Тема 7. Майстерність педагогічної взаємодії у професійній діяльності педагога	2	4	2
Тема 8. Педагогічна творчість та інноваційна педагогічна діяльність вчителя початкових класів вихователя	2	2	4
Тема 9. Взаємозв'язок педагогічної і театральної діяльності	2	4	4
Тема 10. Майстерність педагога в організації освітнього простору в освітніх закладах	2	4	4
Тема 11. Конфлікти в педагогічному спілкуванні. Причини та види конфліктів		2	2
Тема 12. Шляхи запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти. Педагогічна творчість та інноваційна педагогічна діяльність педагога	2	2	6
Разом:	22	30	38

3. Система оцінювання

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль успішності студентів здійснюється практично постійно за всіма видами робіт: виконання практичних завдань, усні відповіді, контрольне тестування, виконання творчих робіт, загальна активність на заняттях тощо.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів використовуються такі форми контролю:

- поточний контроль – здійснюється у ході повсякденної навчальної діяльності студентів: відвідування практичних занять та робота на них; виконання завдань самостійної роботи;

- підсумковий контроль – здійснюється після завершення вивчення курсу: залік.

Використовуються такі методи перевірки:

- методи усної перевірки результатів навчання – бесіда, виступ, пояснення;
- методи письмової перевірки результатів навчання – творчі завдання, тестування.

Письмовий контроль проводиться у формі виконання студентами письмових завдань самостійної роботи. Усний контроль проводиться у формі співбесіди зі студентом, наприклад, під час презентації виконання домашнього завдання.

Оцінювання знань за навчальною дисципліною відбувається на підставі накопичених балів за результатами поточного та підсумкового контролю всіх видів згідно зі шкалою оцінювання.

Якщо студент із поважних причин пропустив заняття, для відпрацювання матеріалу йому пропонується виконання практичного завдання, проводиться усна співбесіда.

Підсумкова оцінка з дисципліни формується із загальної кількості набраних балів за результатами поточного контролю та заліку.

Перевірка рівня засвоєння знань (поточний та підсумковий тестовий контроль, залік (теоретична частина) за вибором викладача може здійснюватися шляхом: комп'ютерного або письмового тестування. Практична частина заліку – підготовка Play портфолію та усна презентація.

Кількість балів за роботу на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання практичних завдань;
- змістовність;
- якість виконання практичних завдань;
- оригінальність.

Оцінювання кожного виду роботи (наявність конспекту, виконання практичних робіт, написання модульних робіт, виконання самостійної роботи, залік) студента відбувається за 4-бальною шкалою згідно критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка за 5-бальною шкалою	Критерії оцінювання
5	Відповідь і завдання відзначається повнотою виконання без допомоги викладача. Студент володіє узагальненими знаннями з теми заняття, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати вивчений матеріал; вирішує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозування; уміє ставити та розв'язувати проблеми. Студент, який самостійно, у повному обсязі виконав завдання, виявив творчий підхід до його виконання та представлення; під час презентації виявив навички взаємодії з аудиторією, запропонував власні завдання або питання для групового обговорення.
4	Відповідь і завдання – повні, але з деякими огріхами, виконані без допомоги викладача. Студент вільно володіє вивченим матеріалом з теми, зокрема, застосовує його на практиці; вміє аналізувати і систематизувати наукову та методичну інформацію. Використовує загальновідомі доводи у власній аргументації, здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу з теми, але потребує консультації викладача. Студент, виконав завдання не в повному обсязі, стереотипно, але принципово правильно; під час презентації виявив певну активність, запропонував завдання або питання для групового обговорення

3	Відповідь і завдання відзначаються неповнотою виконання без допомоги викладача. Студент може зіставити, узагальнити, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; знання є достатньо повними; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних педагогічних ситуаціях. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими огріхами. Здатен на реакцію відповіді іншого студента, опрацювати матеріал самостійно. Студент, виконав завдання номінально, без творчого підходу
2	Відповідь і завдання відзначаються наявністю фрагментарності виконання за консультацією викладача або під його керівництвом. Студент володіє матеріалом з теми на рівні окремих фрагментів; з допомогою викладача виконує елементарні завдання; контролює свою відповідь з декількох простих речень; здатний усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з науково-методичним джерелом, відсутні сформовані уміння та навички. Студент, не виконав завдання. У таких випадках студенту надається можливість повторного виконання та презентації завдання, але не пізніше наступного практичного заняття.

Система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни «Основи педагогічної майстерності» ґрунтується на **компетентнісному підході**.

Навчальні досягнення майбутніх вчителів початкових класів закладу загальної середньої освіти з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, що базується на принципі коопераційної звітності, обов'язковості поточного (захист практичних робіт) та модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Підсумкова оцінка курсу є сумою балів, одержаних за окремі види навчальної діяльності: поточний контроль (оцінка рівня засвоєння тем для самостійного опрацювання, оцінка за виконання практичних робіт), підсумковий тестовий контроль за змістовними модулями, складання заліку.

Остаточна оцінка рівня знань складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 100 балів.

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Аудиторна робота			СРС			Підсумковий контроль
Наявність консп	Практичні заняття	Модульний контроль				Залік
	1-15	1 2 3	1	2	3	
Ваговий коефіцієнт:	0,45	0,2	0,25			0,1

*ВК (ваговий коефіцієнт) – числовий коефіцієнт (параметр), що відображає рівень значимості виду діяльності здобувача освіти, порівняно з іншими факторами, який впливає на загальну кількість балів і розподіляється окремо за кожний вид роботи (сума всіх вагових коефіцієнтів дорівнює 1).

Відповідність шкал оцінювання (національної та європейської (ECTS))

Оцінка ECTS	Середньо-зважений бал, що формує інтервальну шкалу	Сума балів за 100 бальною шкалою	Національна оцінка
-------------	--	----------------------------------	--------------------

A	4,51-5,00	90-100	5	зараховано	<p><i>Відмінно</i> - студент демонструє високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями (дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, виконання практичних завдань та вправи є правильними, демонструє знання підручників, посібників, інструкцій, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформляє завдання, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу). Студент своєчасно та у повному обсязі виконав навчальне навантаження.</p>
	5,00	100			
	4,95	99			
	4,90	98			
	4,85	97			
	4,80	96			
	4,75	95			
	4,70	94			
	4,65	93			
	4,60	92			
	4,55	91			
	4,51	90			
B	4,01- 4,50	82-89	4	зараховано	<p><i>Добре</i> – студент демонструє достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями та навичками (володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів і категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу), виконав всі практичні завдання з незначними недоліками. Студент своєчасно та у повному обсязі виконав навчальне навантаження.</p>
	4,50	89			
	4,43	88			
	4,36	87			
	4,29	86			
	4,22	85			
	4,15	84			
	4,08	83			
4,01	82				
C	3,50-4,00	74-81	4	зараховано	<p><i>Добре</i> – студент демонструє середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками (володіє знаннями матеріалу, але допускає помилки у формуванні термінів і категорій, проте за допомогою викладача орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу), виконав практичні завдання з недоліками. Студент своєчасно та у повному обсязі виконав навчальне</p>
	4,00	81			
	3,92	80			
	3,85	79			
	3,78	78			
	3,71	77			
	3,64	76			
	3,57	75			
	3,50	74			

					навантаження.
D	2,86-3,49	64-73	3		<i>Задовільно</i> – студент демонструє середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками (дає правильну відповідь не менше ніж на 64% питань, або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність. Студент своєчасно виконав практичні та контрольні тестові завдання по всім змістовним модулям на оцінку не менше ніж «задовільно».
	3,49	73			
	3,42	72			
	3,35	71			
	3,28	70			
	3,21	69			
	3,14	68			
	3,07	67			
	3,00	66			
	2,93	65			
	2,86	64			
E	2,51-2,85	60-63	3		<i>Задовільно</i> – рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього (дає правильну відповідь не менше ніж на 60% питань, або на більшість запитань дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність. Студент своєчасно виконав практичні та контрольні тестові завдання по всім змістовним модулям на оцінку не менше ніж «задовільно».
	2,85	63			
	2,73	62			
	2,62	61			
	2,51	60			
FX	2,00-2,50	35-59	2		<i>Незадовільно</i> – низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни (дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки. Має неповний конспект лекцій, не виконав практичні завдання. Студент не виконав навчальне навантаження.
F	0,00-1,99	1-34	2		<i>Незадовільно</i> – низький рівень знань із

					дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок (дає правильні відповіді менше ніж на 35% питань, або на більшу кількість запитань дає необгрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки. Має неповний конспект лекцій, не виконав практичні завдання. Студент не виконав навчальне навантаження.
--	--	--	--	--	---

4. Політика курсу

Базується на тому, що усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватись вимог чинного законодавства України, Статуту Глухівського НПУ ім. О. Довженка, Положення про Відокремлений структурний підрозділ «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка» та Правил внутрішнього розпорядку Коледжу, загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності.

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності відповідно до «ПОЛОЖЕННЯ про забезпечення академічної доброчесності у Відокремленому структурному підрозділі «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»».

Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті.

5. Інформаційне забезпечення

Рекомендована література

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

1. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Закон України «Про фахову передвищу освіту» від 06.06.2019 № 2745-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (зі змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
9. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 28.08.22)

Основна

1. Аніщенко О.В., Яковець Н.І. Сучасні педагогічні технології: курс лекцій. навч. посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2007. 199 с.
2. Макарчук В. В. Основи педагогічної майстерності: навчальний посібник. Умань : Алмі, 2020. 191 с.

3. Мачинська Н.І., Стельмах С.С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навч.-метод. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 180 с.
4. Мачинська Н. Основи педагогічної майстерності : навч.-метод. посібник Львів :ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 286 с.
5. Педагогічна майстерність: Підручник / за ред. І.А. Зязюна. Київ: Вища школа, 1997. 349с.
6. Моделі підготовки майбутнього вчителя до Нової української школи: колективна монографія / І.В. Бабенко, В.В. Барбінов, А.В. Барбінова та ін.; за ред. проф. М.В. Гриньової. Полтава: Астроя, 2021. 407 с.
7. Помиткін Е, Становських З. Психолого-методичний супровід професійної діяльності педагога Нової Української Школи: практичний посібник [за ред. Олени Ігнатович]. Київ: ШКОЛА імені Івана Зязюна НАПН України. 2022. 196 с.
8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія. Київ, 2000.
6. Пихтіна Н.П. Основи педагогічної техніки : навчальний посібник. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 316 с.
7. Семиченко В.А. Плекаємо педагогічну майстерність: навч. посібник Вінниця: Планер, 2010. 674 с.
8. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості. Вибр. твори: В 5 т. К., 1976. Т. 1.

Додаткова література

1. Байда С. П. Психологічні чинники формування позитивного іміджу молодого викладача педагогічного закладу вищої освіти. Умань : Візаві, 2020. 162 с.
2. Гузій Н.В. Педагогічний професіоналізм як наукова категорія : монографія. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. 156 с.
3. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність К. : СПД Богданова, 2008. 375 с.
4. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: хрестоматія. К. : СПД Богданова, 2008. 461 с.
5. Добридень А. В. Практикум з основ педагогічної майстерності. Умань : Алмі, 2017. 216 с.
6. Кіліченко О.І. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід. Івано-Франківськ, 2012. 206 с.
7. Мартинець Л. А. Професійний розвиток учителя: сутність і зміст. *Педагогічні науки*. Випуск XXII, том 2, 2016. С. 106-110
8. Макарчук В. В. Педагогічна творчість як значимий компонент у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. / голов. ред. І. І. Демченко ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : «Візаві», 2021. Вип. 1 (23). [URL:https://nauka.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/%E2%84%968,%20%D0%A7.1.pdf](https://nauka.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/%E2%84%968,%20%D0%A7.1.pdf)
9. Микитюк О. Особистісно орієнтований розвиток педагога у контексті компетентнісного підходу. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2012. № 6. С. 32-38.
10. Мацько Л.І. Риторика : навч. посібник Київ. Вища школа, 2006.
11. Муқан Н. В., Грогодза І. Ю. Професійний розвиток педагогів: теоретичні та методологічні аспекти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. № 5 (31). 18-27 с.
12. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : підручник / За ред. проф. І.В. Зайченка. Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 484 с.
13. Основи сценічного та екранного мистецтва : навчальний посібник / уклад.: В. В. Макарчук. Умань : «АЛМІ», 2019. 184 с.

14. Павлик Н.В. Гармонізація психологічного здоров'я педагога Нової української школи : Монографія. Київ : ФОП Паливода А.В., 2022. 170 с.
15. Педагогічна практика в системі формування фахових компетентностей майбутніх учителів початкової школи : навчально-методичний посібник / уклад. : В. В. Макарчук. Умань : ВПЦ «Візаві», 2020. 250 с.
16. Рибалка В.В. Психологія розвитку особистісної готовності педагогів до професійної діяльності: методичні рекомендації. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2023. 160 с.
17. Савченко Л. О. Методика використання педагогічної діагностики підвищення якості освіти майбутніх учителів. К. : КНТ, 2020. - 209 с.
18. Філатова Л. С. Педагогічна майстерність : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних університетів за спеціальностями 013 Початкова освіта; 016 Спеціальна освіта. Харків : ХНПУ, 2021. 90 с.
19. Холковська І. Л., Волошина О. В, Губіна С. І. Основи педагогічної майстерності: практикум Вінниця: «Твори», 2019. 240 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет:

1. Болонський процес. Документи і матеріали /Укладачі:Луців Б. Л., Кустовська О. В., Гирила О. М. *Електронна бібліотека підручників* URL : <http://studentam.kiev.ua/content/view/793/103/> (дата звернення: 28.08.24).
2. Болонський процес. *Вища освіта*. URL : <http://vnz.org.ua/bolonskyj-protses> (дата звернення: 28.08.24).
3. Болонський процес в Україні. *Освітній портал*. Болонський процес у документах і фактах. Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д. та ін. URL : http://aau.edu.ua/up/docs/bologna/bol_pr_in.pdf (дата звернення: 28.08.24).
4. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <http://www.nbu.gov.ua> (дата звернення: 28.08.24).
5. Державна науково-технічна бібліотека України. URL:<https://dntb.gov.ua/>
6. Міністерства освіти і науки України. URL: <http://education.gov.ua>